

Aanvraag Transformatiefonds Jeugdhulp Flevoland 2018-2021

Datum: 4 september 2018

1. Inleiding

De Flevolandse gemeenten (Almere, Dronten, Lelystad, Noordoostpolder, Urk en Zeewolde) werken nauw samen met het lokale veld, verwijzers en aanbieders aan de transformatie van de specialistische jeugdhulp in de regio. De ambitie is om te komen tot een duurzaam en samenhangend zorglandschap waarin het jeugdhulpaanbod inhoudelijk en qua volume is afgestemd op de behoeften van jeugdigen en gezinnen. In juli 2017 zijn de gemeenten en aanbieders bestuurlijk overeengekomen om in te zetten op de volgende concrete transformatiedoelstellingen voor de periode 2017-2021 onder de noemer 'stip op de horizon'¹:

1. Partijen spreken af dat eind 2021 de capaciteit van de groepen behandeld wonen (basis en specialistisch) met circa 50% is afgenomen.
2. Partijen spreken af de klinische jeugd-GGZ in de regio Flevoland te handhaven op het niveau van begin 2017.
3. Partijen spreken af om in de regio in Almere een Jeugdzorg Plus voorziening te ontwikkelen voor Flevolandse kinderen die vallen onder dit regime².
4. Partijen spreken af om te komen tot een evenwichtige(re) verdeling tussen zorgvraag en locatie van zorg met verblijf in de regio.

De ontwikkelopgaven zijn vertaald in de regionale inkoop van jeugdhulp met verblijf en in de inkoop van de regionaal ingekochte GGZ. De individuele regiogemeenten gaan zorgen voor voldoende woonvoorzieningen en voldoende (intensief) ambulante aanbod behandeling en begeleiding zodat aan de voorkant passende alternatieven voor jeugdhulp met verblijf zijn.

Programma zorglandschap

Flevolandse gemeenten en aan de regio verbonden aanbieders zijn – vanuit zorgen over het hoge gebruik van verblijfsvoorzieningen – in 2015 gestart met het gezamenlijke programma zorglandschap jeugdhulp. Dit programma heeft geleid tot verandering in de uitvoeringspraktijk met als methodiek een actiegericht aanpak van leren door te doen (action learning). Dit leidt tot gezamenlijk leren en helpt om de gewenste transformatie te versnellen.

In dit transformatieplan krijgt action learning ook een prominente plek. Waarbij we extra aandacht hebben voor de stem van de cliënt. De extra middelen wil de regio Flevoland gericht inzetten om een extra impuls te geven aan de transformatie.

De regio wil zich hierbij voornamelijk richten op de actielijnen 'Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien' en 'Investeren in vakmanschap'. De nadere uitwerking is te vinden in hoofdstuk 3.

¹ Deze ambities zijn in de notitie Stip op de horizon verder geoperationaliseerd

² Door de Jeugdzorg Plus voorziening binnen de regio te halen is het makkelijker om de zorg met regionale initiatieven te verbinden zoals school-2-care, Volledig Pakket Thuis (VPT) en ambulante systeemtherapiën.

2. De basis op orde

De regio Flevoland is van mening dat ze op alle aspecten van 'de basis op orde' voldoet of op korte termijn zal voldoen. Om de status aan te geven hanteren we de volgende codering:

Rood: Er zijn nog geen acties ondernomen om aan het criterium te voldoen;

Oranje: Concrete acties zijn in gang gezet om aan het criterium te voldoen;

Groen: Er wordt al uitvoering gegeven aan het criterium.

Daarnaast geven we per beoordelingscriterium een korte toelichting.

2.1 In de jeugdzorgregio is een (boven)regionaal expertteam aanwezig voor complexe zorgvragen

Status: ● De regio heeft een zorgtafeloverleg. Complexe zorgvragen met een verblijfsvraagstuk worden aan deze tafel besproken en de plaatsingen gecoördineerd. Aanwezig zijn aanbieders die jeugdhulp met verblijf bieden en indien nodig de casusinbrenger. De regio Flevoland verkent momenteel de mogelijkheden om het zorgtafeloverleg te verbreden tot een bovenregionaal expertteam. De acties hierop vinden plaats in het derde kwartaal en het streven is om in het vierde kwartaal het regionaal expertteam operationeel te hebben.

2.2 Binnen de jeugdzorgregio zijn (proces)afspraken gemaakt over de aanpak van wachtlijsten en wachttijden.

Status: ● Voor Jeugdhulp met Verblijf 2019 en verder (Jeugd Residentieel, Pleegzorg, Jeugdzorg+ en LTA SG-LVG en LTA-MTFC-P) zijn in de leveringsvoorwaarden diverse procesafspraken gemaakt over wachtlijsten en wachttijden. De gemeenten voeren op basis van monitorgegevens met de aanbieders het gesprek over de mate waarop aan deze leveringsvoorwaarden wordt voldaan.

De regio publiceert de wachttijden voor GGZ behandeling per aanbieder, zodat inwoners en verwijzers daarmee rekening kunnen houden. De aanbieders moeten zich houden aan de Treeknormen GGZ³.

2.3 Binnen de jeugdzorgregio worden meerjarige inkoopcontracten afgesloten

Status: ● Per 1 januari 2019 zijn alle regionale inkoopcontracten meerjarig.

2.4 Binnen de jeugdzorgregio zijn de inkoopcontracten consequent vertaald in de uitvoeringsvarianten van het programma Informatievoorziening Sociaal Domein.

Status: ● Ja, de inkoopcontracten zijn gebaseerd op de uitvoeringsvarianten van het programma Informatievoorziening Sociaal Domein, waarbij alle gemeenten ook gebruik maken van het standaard berichtenverkeer.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2017/01/18/treknormen-ggz>

2.5 Binnen de jeugdzorgregio is er een visie op de doorontwikkeling van de lokale teams

Status: ● De lokale toegang is in de regio Flevoland een lokale verantwoordelijkheid⁴. Op een aantal aspecten hebben de gemeenten een regionale visie op de doorontwikkeling van de lokale teams. Zo is perspectiefregie een minimale voorwaarde voor alle lokale teams. En is het adagium 'geen kind het huis uit, tenzij' een belangrijke mindset van de lokale teams en alle zorgprofessionals.

Op verzoek van de Flevolandse gemeenten voert Windesheim Flevoland in 2018 een onderzoek uit naar de lokale werkwijze van de toegang jeugdhulp tot wel/geen jeugdhulp en tot jeugdhulp wel/niet met verblijf. Het onderzoek richt zich op de vraagstellingen hoe de werkwijze van de lokale teams doorwerkt in a) de manier waarop jongeren instromen in jeugdhulp; b) de wijze waarop flexibele vraaggerichte zorg wordt vormgegeven en c) welke uitwerking de werkwijze heeft op kinderen/jongeren/ouders die vanuit de toegang instromen. De uitkomsten van het onderzoek worden in het najaar van 2018 verwacht.

Naast het in kaart brengen van de verschillende werkwijzen en de effecten van de verschillende werkwijzen, wordt naar aanleiding van het onderzoek van Windesheim in Q4 2018 en Q1 2019 de gezamenlijke visie op de lokale teams geëxpliciteerd. Dit doen we door de onderliggende uitgangspunten van de afzonderlijke gemeenten en relevante partijen zoals bijvoorbeeld de gecertificeerde instellingen op te halen en via dialoogsessie tot formulering van de gemeenschappelijke visie op de doorontwikkeling van de lokale teams te komen. Denk aan thema's als: wanneer laat je iemand instromen in de jeugdhulp en wanneer moeten ze het zelf kunnen oplossen. Daarbij maken we gebruik van de kennis die in het land wordt ontwikkeld over de lokale toegang (o.a. in de Associatie Wijkteams). Deze visie en de gemeenschappelijke uitgangspunten die al in regionale documenten zijn vastgelegd vormen gezamenlijk de regionale visie op de doorontwikkeling van de lokale teams.

⁴ Met lokale toegang bedoelen we de wijkteams (onder verschillende benamingen) en niet de andere toegangspoorten tot jeugdhulp zoals huisartsen en de gecertificeerde instellingen.

3. Ontwikkelplannen

Op twee van de zes actielijnen uit het landelijke actieprogramma Zorg voor de Jeugd zetten we in:

- Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien
- Actielijn 6: Investeren in het vakmanschap

In de volgende paragrafen zijn de ontwikkelplannen uitgewerkt volgens het voorgestelde format van de VNG.

3.1 Actielijn 2: Zo thuis mogelijk wonen

3.1.1 Belangrijke regionale ontwikkelingen / achtergrondinformatie

De ambities die medio 2017 zijn geformuleerd in de Stip op de Horizon (zie Inleiding) – en dan met name de ambitie “50% reductie van de capaciteit behandeld wonen (basis en specialistisch) in 2021 – stellen de gemeenten en zorgaanbieders voor een grote opgave. De verwachting is immers niet dat de hulpvraag met de helft zal zijn afgenomen. De opgave is een groot deel van deze zorgvraag op te vangen met betere alternatieven, zoals intensief ambulante, deeltijd verblijf, gezinshuizen en pleegzorg. Deze opgave is vertaald in de regionale aanbesteding voor jeugdhulp met verblijf. De transformatieopdracht aan de jeugdhulp aanbieder met verblijf is als volgt:

- Jeugdigen worden geholpen in- of zo nabij mogelijk de thuissituatie;
- Scheiding van woonvraag en behandelvraag;
- Verblifzorg bij voorkeur in gezinsgerichte context (pleegzorg of gezinshuis);
- Gezinshuizen en behandellocaties gespreid over de regio (zo nabij mogelijk bij thuissituatie);
- Vestigen van een JeugdzorgPlus-locatie in Flevoland (2 groepen, 16 jeugdigen);
- Ontwikkelen van ambulante alternatieven voor jeugdhulp met verblijf;
- Verhoogde inzet van Volledig Pakket Thuis als alternatief voor verblijf in de instelling;
- Opbouw van capaciteit Begeleid Wonen;
- Ontwikkelen van Begeleid Wonen 16+ gericht op zelfstandigheid;
- Verkorten van trajecten;
- Afschaling in zorgzwaarte waar mogelijk;
- Ombouw van capaciteit Behandeld Wonen met 50% (gerealiseerd in 2021).

We maken onderscheid in drie ontwikkelplannen:

1. In ontwikkelplan 1 beschrijven we hoe bovenstaande opdracht nauw verbonden is met het lokaal gecontracteerde ambulante aanbod en hoe de behoefte in kaart gebracht en versterkt dient te worden. Daarbij geven wij een uitwerking van een mogelijke ambulante methodiek die ingezet kan worden aan de voorkant.
2. In ontwikkelplan 2 beschrijven we twee mogelijke vormen van jeugdhulp met verblijf die samen met de aanbieder jeugdhulp met verblijf ontwikkeld kunnen worden. Ook vinden we het belangrijk dat de regio samen met de aanbieder jeugdhulp met verblijf kijkt naar welke andere alternatieven (zoals in de lijst hierboven genoemd) een extra financiële impuls kunnen gebruiken.
3. In ontwikkelplan 3 staan de in- en uitsluitcriteria voor diverse soorten aanbod van jeugdhulp met verblijf centraal.

ONTWIKKELPLAN 1 AANBOD INTENSIEF AMBULANTE SYSTEEMGERICHTE BEHANDELING THUIS

DIT ONTWIKKELVOORSTEL PAST BIJ

Actielijnen Zorg voor de Jeugd		
1	Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen	
2	Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien	X
3	Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen	
4	Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zo zelfstandig mogelijk te worden	
5	Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt	X
6	Investeren in vakmanschap	

ACHTERGRONDINFORMATIE

De individuele gemeenten zijn aan zet om te voorzien in een meer passend en systeemgericht ambulante aanbod aan de voorkant, zodat er goede alternatieven zijn om te voorkomen dat een jeugdige in verblijf terecht komt. Wanneer de lokale infrastructuur op orde is en de jeugdhulp aanbieder met verblijf ook goede alternatieven ontwikkelt zal het op- en afschalen tussen regionale hulp en lokale hulp makkelijker te realiseren zijn, en zullen meer jeugdigen een ononderbroken traject hebben. Wanneer de lokale randvoorwaarden niet worden ingevuld heeft dat direct gevolgen voor de afspraken die de regio maakt over de ontwikkeling van jeugdhulp met verblijf. Deze verbetering van de lokale infrastructuur is in Flevoland in gang gezet en dient versterkt te worden.

We willen de komende jaren inzetten op het (verder) ontwikkelen van intensief ambulante systeemgerichte behandeling thuis zowel voor jongeren met jeugd- en opvoedhulproblematiek als voor jongeren met psychiatrische problematiek. Aan de voorkant nieuwe vormen ontwikkelen, gebaseerd op kennis over wat werkt, zodat er meer en betere alternatieven voor verblijf zijn. Daarvoor willen we de verschillende behoeften aan ambulante jeugdhulpaanbod (inclusief ambulante GGZ jeugdhulpaanbod) in Flevoland in kaart brengen en op basis daarvan waar nodig versterken/uitbreiden. Het grootste deel van de middelen gereserveerd voor dit ontwikkelplan zal worden ingezet om dit aanvullend aanbod te financieren.

DOEL

Passend aanbod van ambulante behandelmogelijkheden in Flevoland zowel voor jongeren met jeugd- en opvoedhulproblematiek als voor jongeren met psychiatrische problematiek.

WAAROM DRAAGT DIT DOEL BIJ AAN ONTWIKKELING

Wanneer er meerdere ambulante behandelvormen zijn, gericht op de specifieke situatie van het gezin, is voor jeugdigen en ouders de kans groter dat hun gezin met extra hulp normaal kan blijven functioneren, zonder dat het kind uit huis geplaatst hoeft te worden. De hulp is op maat en dichtbij.

Door de behoefte aan ambulante behandelmogelijkheden in kaart te brengen, en af te zetten tegen de beschikbaarheid en kwaliteit van het huidige aanbod, kunnen we een flexibel aanbod creëren voor behandeling op maat in de thuissituatie. De regio Flevoland wil hierbij vernieuwende jeugdhulpaanbieder(s)

van buiten de regio koppelen aan jeugdhulporganisaties binnen de regio, zodat de expertise benut kan worden om het in Flevoland goed van de grond te krijgen. Dit vraagt om inzicht in wat er nodig is aan ambulante aanbod in de regio en een goede match tussen organisaties.

Integrale systeemgerichte (jeugd)hulp met gezinstraumabehandeling

We weten al van in ieder geval één aanvullend ambulante aanbod waar behoefte aan is binnen de regio Flevoland. We willen de komende jaren inzetten op een pilot gezinstraumabehandeling, voor gezinnen waarin trauma bij de ouder(s) lijkt te leiden tot een verzoek tot onderzoek bij de Raad voor de Kinderbescherming of hebben geleid tot een huisverbod, een ondertoezichtstelling en/of uithuisplaatsing. Deze pilot 'gezinstraumabehandeling' willen we samen met 5 gezinnen uitvoeren, waarbij we wetenschappelijk onderzoek naar effect en werkzame factoren betrekken. Met deze pilot kan gelijk worden gestart.

Door specifiek in te zetten op gezinstraumabehandeling van ouders en kinderen die getraumatiseerd zijn is de verwachting dat uithuisplaatsing kan worden voorkomen of verkort. Dit past bij het werken in vrijwillig justitieel kader. Het kan ingezet worden bij (of op de vooravond van) een jeugdbeschermingstafel of bij inzet van Wet Tijdelijk Huisverbod. In de regio's Groningen en Drenthe loopt al een onderzoek naar integrale systeemgerichte (jeugd)hulp met gezinstraumabehandeling ⁵, de regio Flevoland wil deze kennis benutten.

EN WAT IS RELATIE MET ACTIELIJN(EN)

We vragen van de lokale en regionale jeugdhulp zich nog beter te ontwikkelen in preventie van onveiligheid thuis en in met wetenschap verder ontwikkelen van best werkende vaardigheden om te zorgen dat meer kinderen veilig thuis kunnen wonen (zie punt 1 actielijn 2 uit het actieprogramma Zorg voor de Jeugd).

UIT TE VOEREN IN 1 OF MEER REGIO'S?

Regio Flevoland

MONITORING GERICHT OP

We gaan kijken of we voortgang zien door actieleren op deze plannen uit te voeren. Dit doen we door in gesprek te gaan met relevante stakeholders als wijkmedewerkers en jeugdigen en ouders om de ontwikkelingen te volgen, te spiegelen, te leren en te vertalen naar de praktijk. Voor dit ontwikkelplan zijn relevante monitoringsonderwerpen:

- Zien we een afname in het aantal plaatsingen in verblijf? (monitoring door de aankoopcentrale)

De Werkplaats Sociaal Domein Flevoland monitort de volgende onderwerpen:

- Hebben de gemeenten voldoende passend ambulante behandelaanbod beschikbaar?
- Is het ambulante behandelaanbod gebaseerd op bewezen effectieve interventies?
- Wat ontbreekt er nog aan ambulante behandelaanbod?
- Wat zijn de ervaringen van jeugdigen en ouders?

⁵ Het KINGS programma is een gefaseerd traject met zes weken zeer intensieve behandeling met aansluitend ongeveer een jaar ambulante zorg, afhankelijk van de situatie. Er loopt wetenschappelijk onderzoek. Een eerste aantal uithuisplaatsingen zijn voorkomen (blz. 28 Actieprogramma Zorg voor de Jeugd).

TE BETREKKEN PARTIJEN

Regie: De gemeenten zijn aan zet om het lokale ambulante aanbod in kaart te brengen, te kijken of dit toereikend is en om alternatieven voor verblijf te bieden aan de voorkant. Hierbij hebben zij nauw contact met de relevante stakeholders als:

- Aanbieders van ambulante hulp
- Aanbieder jeugdhulp met verblijf⁶
- NJi (of ander onderzoeks- en kennisinstituut)

EINDPRODUCT

- Periodiek overzicht van beschikbaarheid en kwaliteit ambulante behandeling
- Nieuw ontwikkelde alternatieven in ambulante behandeling, waaronder:
  - Integrale systeemgerichte (jeugd)hulp met gezinstraumabehandeling
  - N.t.b.

⁶ In de aanbesteding jeugdhulp met verblijf is intensieve ambulante hulp een van de mogelijke alternatieven voor verblijf

ONTWIKKELPLAN 2 KLEINSCHALIGE, GEZINSGERICHTE EN FLEXIBELE OPVANG

DIT ONTWIKKELVOORSTEL PAST BIJ

Actielijnen Zorg voor de Jeugd		
1	Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen	
2	Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien	X
3	Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen	
4	Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zo zelfstandig mogelijk te worden	
5	Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt	
6	Investeren in vakmanschap	

ACHTERGRONDINFORMATIE

Vanaf 2019 heeft de regio Flevoland één hoofdaannemer jeugdhulp met verblijf. Deze aanbieder van jeugdhulp met verblijf heeft in zijn opdracht een forse transformatieopgave meegekregen, namelijk de residentiële behandelcapaciteit afbouwen met 50%. Dit vraagt om voldoende alternatieven voor verblijf of verblijf meer op maat. Wij vinden het belangrijk dat de regio samen met de jeugdhulp aanbieder met verblijf kijkt naar welke alternatieven voor verblijf een financiële impuls nodig hebben in de opstart, de regio wil hierin tegemoet kunnen komen. Daarnaast draagt de regio middels dit transformatieplan ook twee ideeën aan waar afstemming over zal plaatsvinden met de jeugdhulp aanbieder met verblijf.

1. Kleinschalige, gezinsgerichte en perspectiefbiedende opvang voor kinderen met complexe problematiek
De heersende opvatting leek te zijn: hoe complexer de problematiek hoe meer reden om een kind niet in een gezinsgericht verblijf te plaatsen maar in een groep. Onder andere door de via action learning verkregen inzichten weten we dat ook jeugdigen met complexe problematiek meer gebaat zijn bij opvang in een gezinssetting. Conclusies waren bijvoorbeeld:

- *De 24-uurszorg werkt verhardend en kan daarmee nieuwe hulpvragen creëren (het probleemgedrag wordt de nieuwe hulpvraag).*
- *De 24-uurszorg zorgt voor hospitalisering. Jeugdigen lijken zelfredzaam gedrag dat zij eerst wel lieten zien af te leren. Om te kunnen uitstromen moeten zij dit gedrag opnieuw leren.*

Het opvangen van jeugdigen met (zeer) complexe problematiek stelt hoge eisen aan gezinshuizen en pleeggezinnen. Het is de Flevolandse gemeenten er veel aan gelegen ook jeugdigen met complexe problematiek, die aangewezen zijn op een verblijfsplek, in een gezinsgerichte setting te kunnen helpen.

We willen inzetten op pilots met nieuwe vormen van kleinschalige, gezinsgerichte opvang die kinderen met complexe problematiek kunnen opvangen.

2. Deeltijd gezinshuis

Systeembehandeling vraagt soms om flexibele vormen van verblijf. In Flevoland wordt de mogelijkheid gemist om jeugdigen tijdelijk deeltijd in een gezinshuis te laten verblijven, en de overige tijd thuis.

We willen mogelijkheden creëren om jeugdigen (tijdelijk) deeltijd in een gezinshuis op te nemen, zodat ze deels ook nog thuis kunnen blijven wonen waar systeembehandeling wordt geboden.

Tevens is op landelijk niveau - specifiek voor jeugdhulp in gezinsvormen - door de VNG, Jeugdzorg Nederland, de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen en het NJi een team ingericht dat regio's kan ondersteunen in de transformatie naar meer gezinsvormen. De regio Flevoland is voornemens zich in te schrijven voor deze pilot zodat het expertteam mee kan denken op de diverse nieuwe initiatieven die gaan starten.

DOEL

Ad 1. Ontwikkeling van een gezinsgerichte opvang en behandeling voor jeugdigen met complexe problemen.

Ad 2. Systeembehandeling met mogelijkheid voor tijdelijk deeltijdverblijf in gezinshuis.

WAAROM DRAAGT DIT DOEL BIJ AAN ONTWIKKELING

Ad 1. Als kinderen in een verblijfssetting terecht komen willen we dat dit verblijf zoveel mogelijk lijkt op een normaal gezin. Dit betekent ook of misschien wel juist voor kinderen met complexe problematiek dat zij op kunnen groeien in een gezinshuis en niet in een 24-uursinstelling. Daarom willen we als regio kennis toepassen en ontwikkelen over wat nodig is om jeugdigen met complexe problematiek in een kleinschalige gezinssetting te kunnen laten wonen en behandelen door middel van een pilot bij een of twee gezinshuizen.

Ad 2. Voor kinderen die tijdelijk of niet altijd thuis kunnen wonen en ook niet goed in een pleeggezin passen, willen we deeltijd gezinshuisopname mogelijk maken. Thuis kan systeembehandeling worden geboden. Zo blijven de ouders betrokken en hoeft het kind niet volledig uit huis. Daarom willen we als regio kennis toepassen en ontwikkelen over wat nodig is voor deeltijd gezinshuisopname.

EN WAT IS RELATIE MET ACTIELIJN(EN)

In het Actieprogramma staat bij actielijn 2 dat in samenwerking met Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen (NVP), Jeugdzorg Nederland (JN), de gemeenten (VNG), het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en andere betrokkenen onder verantwoordelijkheid van VWS en JenV uitvoering plaats vindt van een aantal acties, waaronder: "we starten pilots om nieuwe vormen van kleinschalige, gezinsgerichte en perspectief biedende opvang te ontwikkelen, zodat deze vormen van jeugdhulp in staat zullen zijn om meer kinderen (met complexe problematiek) op te vangen. Jeugdhulpregio's kunnen deze pilots opnemen in hun aanvraag voor een bijdrage uit het transformatiebudget." (blz.27). De regio Flevoland neemt de pilot uit ontwikkelvoorstel 13 – *jeugdhulp in gezinsvormen* over in onze aanvraag.

UIT TE VOEREN IN 1 OF MEER REGIO'S?

Voor de twee voorstellen vanuit de regio stellen we vooralsnog voor een pilot te starten in Flevoland, waarbij we graag aansluiten bij soortgelijke ontwikkelingen in andere regio's.

MONITORING GERICHT OP

We gaan kijken of we voortgang zien door actieleren op deze plannen uit te voeren. Dit doen we door in gesprek te gaan met relevante stakeholders als jeugdhulpmedewerkers en jeugdigen en ouders om de ontwikkelingen te volgen, te spiegelen, te leren en te vertalen naar de praktijk. Voor dit ontwikkelplan zijn relevante monitoringsonderwerpen:

- Zien we een afbouw in de residentiële behandelcapaciteit? (monitor door de aankoopcentrale en bij contract- en leveranciersmanagement)

- Lukt het om meer jeugdigen in gezinshuizen te krijgen die eerder in een 24-uursverblijf terecht zouden komen? (monitor door de aankoopcentrale en bij contract- en leveranciersmanagent)
- Wat zijn de ervaringen van jeugdigen en ouders? (monitor door Werkplaats Sociaal Domein Flevoland)

TE BETREKKEN PARTIJEN

Regie: De jeugdhulp aanbieder met verblijf is primair aan zet om ervoor te zorgen dat er alternatieve vormen voor verblijf komen. Hierbij hebben zij nauw contact met de Flevolandse gemeenten.

EINDPRODUCT

Door bij te dragen aan de ontwikkeling én uitvoering van nieuwe vormen van jeugdhulp met verblijf komen we tot:

Ad 1. Methodiekbeschrijving van een kleinschalige gezinsgerichte woon-/behandelsetting voor kinderen met complexe problematiek.

Ad 2. Handreiking voor deeltijd gezinshuisverblijf.

En nader te bepalen alternatieven voor verblijf waar de jeugdhulp aanbieder met verblijf een extra impuls / pilot voor in wil zetten.

ONTWIKKELPLAN 3 IN- EN UITSLUITCRITERIA

DIT ONTWIKKELVOORSTEL PAST BIJ

Actielijnen Zorg voor de Jeugd		
1	Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen	
2	Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien	X
3	Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen	
4	Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zo zelfstandig mogelijk te worden	
5	Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt	
6	Investeren in vakmanschap	

ACHTERGRONDINFORMATIE

Uit het action learning traject Uitstroom 24-uurszorg bleek onder andere dat een doorverwijzing naar 24-uurszorg onvermijdelijk leidt tot opname, ook als dit niet passend lijkt. Het bleek vaak onduidelijk of de hulpvraag een veilig en gezond pedagogisch klimaat (veilig wonen) betrof of een behandelvraag. Ook bleken geschikte voorzieningen om (tijdelijk) veilig te kunnen wonen niet beschikbaar. Aanbevolen is te zorgen voor betere matching tussen hulpvraag en aanbod, ook als de hulpvraag (deels) een vraag naar verblijf is. Afgelopen jaren hebben aanbieders van jeugdhulp met verblijf samen met lokale toegangen een hulpmiddel ontwikkeld voor het kiezen van de best passende vorm jeugdhulp met verblijf. Dit hulpmiddel draagt ook bij aan monitoren van welke vormen van verblijf nodig zijn (first best oplossing) en de beschikbaarheid daarvan.

In het bewegende veld van de jeugdhulp (met verblijf) lijkt dit afwegingskader niet meer passend bij de situatie. Er zijn bijvoorbeeld wijzigingen in waar en door wie de afweging voor het type jeugdhulp met verblijf wordt gemaakt. Bovendien willen we de keuze voor het type jeugdhulp met verblijf niet los zien van keuzes voor andere vormen van (jeugd)hulp, om meer recht te doen aan de uitgangspunten van systeemgericht en zo thuis mogelijk werken.

We willen de komende jaren aansluiten bij de in het Actieplan Zorg voor de Jeugd genoemde oproep aan aanbieders om inzicht te geven in welk aanbod er is via duidelijke in- en uitsluitcriteria, zodat voor gemeenten inzichtelijk is welke kinderen met welke problemen gezinsgericht opgevangen kunnen worden.

DOEL

Bij hulpvraag passende vorm van verblijf, in combinatie met andere vormen van (jeugd)hulp.
Zicht op welke verschillende vormen van jeugdhulp met verblijf beschikbaar zijn en de mate waarin deze passen bij wat nodig is.

WAAROM DRAAGT DIT DOEL BIJ AAN ONTWIKKELING

De keuze voor verblijf lijkt soms ingegeven te worden door wat beschikbaar is en niet wat best passend is. Als aanbieders heldere in- en uitsluitcriteria hebben kan dit helpen bij het objectiveren van de afwegingen voor wat best passend is. Dit betekent dat de jeugdige sneller in een vorm van jeugdhulp met verblijf terecht kan komen die past bij zijn problematiek en hulpvraag. Ook verkrijgen we meer informatie over hoeveel van welke verblijfsvoorzieningen in de regio beschikbaar moeten zijn.

EN WAT IS RELATIE MET ACTIELIJN(EN)

In het Actieprogramma staat bij actielijn 2: “we maken bestuurlijk de afspraak dat er in elke regio een plan komt voor een voldoende aanbod van kleinschalige, gezinsgerichte opvang (pleeggezinnen, gezinshuizen, etc.). Aanbieders maken duidelijk welk aanbod er is via duidelijke in- en uitsluitcriteria, zodat voor gemeenten duidelijk is welke kinderen met welke problemen er gezinsgericht opgevangen kunnen worden”.

UIT TE VOEREN IN 1 OF MEER REGIO'S?

In samenwerking met andere regio's.

MONITORING GERICHT OP

- Leiden de criteria tot de juiste matching met de hulpvraag?
- Dragen de criteria bij aan beschikbaarheid van de benodigde voorzieningen?

TE BETREKKEN PARTIJEN

Regie: De gemeenten zijn primair aan zet om ervoor te zorgen dat er heldere in- en uitsluitcriteria voor verblijf komen. Hierbij hebben zij nauw contact met de hoofdaannemer jeugdhulp met verblijf.

EINDPRODUCT

Heldere in- en uitsluitcriteria voor alle vormen van jeugdhulp met verblijf.

3.2 Actielijn 6: Investeren in vakmanschap

3.2.1 Belangrijke regionale ontwikkelingen / achtergrondinformatie

In het programma Zorglandschap Jeugd Flevoland is afgelopen jaren gewerkt met action learning en omdenken als onderzoeksdesign voor de vraag: Hoe kan in de Flevolandse jeugdzorg een structurele deinstitutionalisering gerealiseerd worden? De komende jaren willen we action learning inzetten om de aanbevelingen uit dit traject te realiseren. Minder gericht op onderzoek en meer op leren.

Action learning betekent dat nieuwe kennis wordt ontwikkeld door de voortdurende toetsing van de praktijk aan bestaande (wetenschappelijke) kennis. Onderzoek, leerervaringen en uitvoering worden met elkaar ondernomen en besproken. Actie en leren gaan samen door concrete uitvoering van taken in een praktijk waar reflectie op volgt. Volgens de stappen: praktijkervaring, reflectie op de praktijk, theorievorming en actie.

De omdenkers die werden ingezet beschikken over actuele kennis met betrekking tot evidence based practice behandelingen. Ze kunnen flexibel denken, staan open voor verandering en zijn in staat de ander zo te bevragen en uit te dagen dat er een ander perspectief ingenomen kan worden.

3.2.2 Ontwikkelplannen

In de volgende paragraaf beschrijven we het ontwikkelplan waarmee de Flevolandse gemeenten bijdragen aan Vakmanschap.

ONTWIKKELPLAN 4 FLEVO ACADEMIE JEUGD

DIT ONTWIKKELVOORSTEL PAST BIJ

Actielijnen Zorg voor de Jeugd		
1	Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen	X
2	Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien	X
3	Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen	
4	Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zo zelfstandig mogelijk te worden	
5	Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt	X
6	Investeren in vakmanschap	X

ACHTERGRONDINFORMATIE

We zien de impact van action learning in het programma zorglandschap. Het heeft belangrijke aandachtsgebieden blootgelegd en professionals bewuster gemaakt van hun eigen handelen en denken. Dit was kwetsbaar en spannend maar heeft ook voor een belangrijk deel geleid tot de stip op de horizon die de regio Flevoland nu heeft.

We willen het actieleren voortzetten en het accent meer leggen op het LEREN van de professional zodat de kwaliteit en doelmatigheid van de zorg voor de cliënt beter wordt. We geven hieraan de werktitel 'Flevo Academie Jeugd'. Uit onze eerdere ervaringen met action learning hebben we een aantal werkzame factoren gedestilleerd die het leren versterken:

- Inzet van een omdenker: een onafhankelijk persoon die kritische vragen stelt om een andere manier van denken en handelen te stimuleren. De omdenker heeft kennis van de jeugdzorg;
- Inzet van een onafhankelijke (onderzoeks)partij / trainer: een onafhankelijk persoon die de actieersessie vormgeeft en begeleidt;
- Dossieronderzoek: de dossiers bieden een feitelijke weergave van (een deel van) het traject van de jeugdige en geven aanleiding voor verder gesprek;
- Veiligheid: het is nadrukkelijk niet bedoeld om in de actieersessies een oordeel te geven over wat niet goed is gegaan, het doel is juist om gezamenlijk te zoeken naar hoe het ook anders kan;
- Tijd: professionals moeten de ruimte krijgen van hun organisatie om deel te nemen aan de actieersessies.

Hieraan willen we toevoegen dat we het belangrijk vinden dat bij de actieersessies ook een cliënt aanwezig is. Dit stimuleert het praten mét de cliënt en niet over de cliënt. In de besteding van de middelen van het transformatiefonds willen we hier nadrukkelijk op inzetten.

De Flevolandse gemeenten en aanbieders zijn al volop bezig om nieuwe manieren van denken te ontwikkelen en de bedoeling centraal stellen. Zo zijn de gemeente Dronten en Noordoostpolder bezig met 'de nieuwe route', heeft de gemeente Lelystad verbetertafels en is Triade/Vitree een ontwikkeltraject begonnen met Fresh Forward. Tevens werkt men landelijk aan het actieplan 'Vakmanschap Jeugdprofessionals'. Het is van belang dat de initiatiefnemers van de actieersessies hier kennis van hebben en zorgen dat waar mogelijk een goede aansluiting plaatsvindt.

DOEL EN WAAROM DRAAGT DIT DOEL BIJ AAN ONTWIKKELING

We willen dat ouders en jeugdigen die voor ondersteuning aankloppen vaardige en competente professionals ontmoeten. We stellen voor een lerende omgeving in te richten voor professionals zodat zij op een aantal vaardigheden groeien in professionaliteit. De volgende vaardigheden en kennisgebieden willen we versterken:

- 1) Preventie en informele zorg: Er is steeds meer bekend over beschermende en risicofactoren die van invloed zijn op gezond opvoeden of opgroeien. Hoe kunnen professionals kennis over risico's in opvoeden en opgroeien toepassen en zorgen dat kinderen en ouders indien nodig vroegtijdig ondersteuning krijgen en hoe kan de verbinding gelegd worden met vormen van informele zorg?
- 2) Goede triage aan de voorkant: professionals moeten in staat zijn om een goede triage uit te voeren. Welke partijen zijn belangrijk om bij de triage te betrekken, welke vragen stel je, zijn de in- en uitsluitcriteria helder etc.
- 3) Werken met doelen van jeugdigen en ouders: een belangrijke vaardigheid is dat professionals beter in staat zijn echte doelen te stellen voor echte effectiviteit. Onderdeel hiervan kan zijn dat ze ook leren om samen met de jeugdige en ouders goede verklarende analyses te maken van gedrag: wat is er werkelijk aan de hand? En dat ze gezamenlijk het perspectief bepalen.
- 4) Complexe scheidingen: jaarlijks krijgen ongeveer zeventigduizend thuiswonende kinderen te maken met de scheiding van hun ouders. Naar schatting hebben twintigduizend van hen min of meer ernstige problemen. Ongeveer zeventigduizend jeugdigen lijden onder oudervervreemding of -afwijzing. Jeugdigen met zeer ernstige problemen hebben vaak ouders die terecht zijn gekomen in het juridische circuit. Belangrijk is dat hulpverleners elke (complexe) scheiding op zichzelf beoordeelt. Dat ze inzicht hebben in patronen en achtergronden van complexe scheidingen en vaardigheid in de-escalerend handelen. Bewustzijn van eigen houding, waarden, normen en eventuele ervaringen helpt bij het hanteren van tegenoverdracht (bron Rinogroep). Hierbij willen we aansluiten bij het landelijk Actieplan 'Scheiden...en de kinderen dan?'
- 5) Stoppen met separeren: in de regio Flevoland wordt het komende jaar een JeugdzorgPlus-locatie gevestigd (2 groepen, 16 jeugdigen). We willen dat in deze voorziening van begin af aan separeren (insluiting voor verzorging, verpleging en behandeling in een speciaal daarvoor bestemde kamer) niet is toegestaan. Zoals te lezen in het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd vraagt dat competenties en vaardigheden van de medewerkers. Separatie is een ingrijpende maatregel met het risico op een traumatische ervaring.
- 6) Mogelijke scholingsvragen uit de pilots (zie: ontwikkelvoorstel 1 en 2)

Aanvullend op de actieleersessies is behoefte aan het breder openzetten van opleidingen voor andere gemeenten en jeugdhulpprofessionals binnen de regio. De coördinatie hiervan vindt plaats onder de Flevo Academie Jeugd. Bijvoorbeeld, als Lelystad een opleiding voor toegangsmedewerkers organiseert, dat de

toegangsmedewerkers van andere gemeenten hier een bericht over krijgen en desgewenst ook bij de training aan kunnen sluiten.

Het doel van de Flevo Academie Jeugd is tweeledig: allereerst is de verwachting dat het bijdraagt aan grotere vakmanschap en daarmee betere zorg voor de cliënt, daarnaast hoopt de regio Flevoland hiermee ook een aantrekkelijke werkgever te zijn voor professionals.

EN WAT IS RELATIE MET ACTIELIJN(EN)

Dit ontwikkelvoorstel haakt in op actielijn 6 Vakmanschap en het Ontwikkelvoorstel 'Echte doelen voor echte effectiviteit'⁷. Tevens sluit het aan bij punt 5 van Actielijn 2 en Ontwikkelvoorstel 'Stoppen met separeren'⁸.

UIT TE VOEREN IN 1 OF MEER REGIO'S?

De regio Flevoland ziet mogelijkheden tot samenwerking met andere regio's in het inhoudelijk verder uitdenken van de actielessies. Zorgen dat er een verbinding is met de NJI en opleidingsinstanties, waarbij nadrukkelijk de bewezen werkzame factoren meegenomen worden.

MONITORING GERICHT OP

- Aantoonbaar maken dat de actieerbijeenkomsten leiden tot verbetering op de genoemde onderwerpen: in gesprek met professionals, cliënten, inzage in dossiers, doelrealisatie.
- Draagt de Flevo Academie Jeugd bij aan een grotere werknemertevredenheid? (vragen als: word je voldoende toegerust in jouw werk als professional, krijg je energie van de actielessies, helpt het om leren te verbinden met handelen, biedt het voldoende mogelijkheid om te leren van andere professionals etc.)

TE BETREKKEN PARTIJEN

Regie: De gemeenten zijn primair aan zet voor de organisatie van de Flevo Academie Jeugd, zij zoeken een passende partij als budgethouder voor de Flevo Academie Jeugd. Van de budgethouder verwacht de regio dat zij relevante stakeholders betreft zoals opleidingsinstituten en ervaringsdeskundigen.

Doelgroep voor de actielessies:

Ad 1) Preventie: Jeugdgezondheidszorg (consultatiebureaus), verloskundigen, wijkteams

Ad 2) Goede triage aan de voorkant: Medewerkers lokale toegang, aanbieder jeugdhulp met verblijf, GI's, Veilig Thuis Flevoland (VTF) die in hun dagelijks werk te maken hebben met triage-vraagstukken.

Ad 3) Werken met doelen van jeugdigen en ouders: Medewerkers lokale toegang, aanbieder jeugdhulp met verblijf, GI's (mogelijk ook VTF?) en de Raad voor de Kinderbescherming die in hun dagelijks werk te maken hebben met het opstellen van doelen.

Ad 4) Complexe scheidingen: Medewerkers lokale toegang, aanbieder jeugdhulp met verblijf, GI en VTF.

Ad 5) Stoppen met separeren: Hulpverleners JeudzorgPlus

Ad 6) Mogelijke scholingsvragen uit de pilots: afhankelijk van de vragen

⁷ Zie transformatiemodel 4 van de VNG: Echte doelen voor echte effectiviteit ([link](#))

⁸ Zie transformatiemodel 2 van de VNG: Stoppen met separeren ([link](#))

Nodig voor de actielessies: Omdenker, trainer / facilitator, cliënt / ervaringsdeskundige, stuurgroep.

- De omdenker: we verkennen in de regio wie sterk is in de gevraagde vaardigheden/kennisgebieden. Deze mensen kunnen we, indien nodig, specifiek verder opleiden om een belangrijke omdenkrol te vervullen in de actielessies.
- De trainer / facilitator: professional op het gebied van actieleren en trainen, onder andere van Windesheim Flevoland via de Werkplaats Sociaal Domein.
- De cliënt heeft een stem tijdens de actielessies. Hiervoor willen wij ExpEx inschakelen. Zij leiden jongeren uit de regio op tot ervaringsdeskundigen. Zo beschikt de regio over een pool aan ervaringsdeskundigen die ingezet kan worden tijdens de actielessies zodat er mét de cliënt wordt gepraat en niet over. Hierbij willen we waar relevant ook de stem van de ouders horen.
- Om professionals te stimuleren tijd vrij te maken voor de actielessies zorgen we voor accreditatie door het SKJ.
- Stuurgroep: we willen een kleine stuurgroep vormen met daarin een aantal inhoudsdeskundigen, die mee kunnen denken over de invulling van het actieeerprogramma.
- Verbinding zoeken met NJI en opleidingsinstanties zoals de RINO Groep. Bewezen werkzame factoren meenemen in de actielessies (zie ook afbeelding hieronder).

EINDPRODUCT

- Beter toegeruste jeugdprofessionals
- Startproduct: een plan voor de Flevo Academie Jeugd en presentatie op het symposium (eind november 2018) waar het plan en gedachtegoed voor de komende 3 jaar overgebracht kan worden.
- Opgeleide ervaringsdeskundigen (ExpEx) die ingezet worden tijdens de actielessies
- Opgeleide omdenkers
- Maandelijks (?) actielessies voor verschillende groepen professionals, in eerste instantie gericht op de thema's 'Goede triage', 'Werken met doelen van jeugdigen en ouders', 'Complexe scheidingen' en 'Stoppen met separeren', met de flexibiliteit om uit te breiden naar andere relevante thema's waarmee het vakmanschap van de professional wordt vergroot.

4. Inzet van middelen

4.1 Transformatiefonds

De Flevolandse gemeenten willen het transformatiefonds inzetten als vliegwiel, naast de regionale en lokale middelen en de middelen van aanbieders. Volgens de financiële verdeling van het transformatiefonds, op basis van 42 gehonoreerde transformatieplannen, bedraagt het transformatiebudget voor de regio Flevoland: 991.408 euro per jaar, gedurende drie jaar. In de decembercirculaire 2018 zal het transformatiebudget worden verdeeld. Dit wordt via een decentralisatie-uitkering aan Almere uitgekeerd.

4.2 Globale begroting

Hieronder zijn globaal de bedragen aangegeven die vanuit het transformatiebudget ingezet kunnen worden om een impuls te geven aan de ontwikkelplannen.

ONTWIKKELPLAN		2018/19	2020	2021
1	Aanbod intensief ambulante systeemgerichte behandeling thuis	€ 350.000	€ 290.000	€ 240.000
2	Kleinschalig, gezinsgerichte en flexibele opvang	€ 280.000	€ 300.000	€ 250.000
3	In- en uitsluitcriteria	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
4	Vakmanschap / Flevo Academie Jeugd	€ 250.000	€ 320.000	€ 420.000
	Programma-ondersteuning	€ 75.000	€ 50.000	€ 50.000
	Subtotaal	€ 905.000	€ 960.000	€ 960.000
	Onvoorzien	€ 16.408	€ 11.408	€ 11.408
	Budget per jaar	€ 991.408		
	TOTAAL	€ 991.408	€ 991.408	€ 991.408

Programmaondersteuning

We gebruiken zoveel mogelijk de bestaande gremia en werkafspraken van binnen de regio. De gemeente Almere zal aanspreekpunt zijn. Almere sluit ook contracten met uitvoerders af. De programmamanager zorglandschap zorgt voor coördinatie. De stuurgroep is het partijen overleg ambtelijk (POA), waarin alle Flevolandse gemeenten en belangrijke aanbieders deelnemen.